

Waar transitie tastbaar worden

Creatieve gespreksvormen als beoogde praktijk van verandering

Author(s)

Hiralall, Djogeeta; de Kreek, Mike

Publication date

2025

Document Version

Final published version

Published in

Gesprekskunst

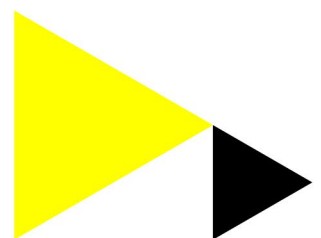
License

CC BY-NC-SA

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hiralall, D., & de Kreek, M. (2025). Waar transitie tastbaar worden: Creatieve gespreksvormen als beoogde praktijk van verandering. In M. de Kreek, G. Bruggeling, C. Adamah-de Ziel, & D. Hiralall (Eds.), *Gesprekskunst* (pp. 6-11).

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

GESPREKSKUNST

September 2025

Centre of Expertise Creative Innovation

Waar transities

Creatieve gespreksvormen als beoogde
praktijk van verandering

Djogeeta Hiralall en Mike de Kreek

**Binnen het project Verbeelding in Transities ontwikkelden
Werk, Participatie en Inkomen (WPI) van de gemeente
Amsterdam en vier hogescholen samen een reeks creatieve
gespreksvormen. Maar hoe verhouden zulke tastbare
gespreksvormen zich tot de abstracte begrippen
‘verbeelding’ en ‘transitie’ binnen het werk van WPI? Deze
terugblik gaat in op de aanleiding voor dit initiatief én het
proces waarin de samenwerking tot stand kwam.
Daarnaast worden enkele begrippen in kaders toegelicht.**

tastbaar worden

Sinds oktober 2023 hebben professionals van Werk Participatie en Inkomen (WPI), creatieve makers en onderzoekers, creatieve manieren verkend om gesprekken te voeren. Dit gebeurde in een zogenaamde verbeeldings-werkplaats waarin WPI, The Beach en hogescholen samenwerkten in een project met de naam ‘Verbeelding in Transities’. Het ging niet om gewone gespreksvormen, maar activiteiten waarbij beeld en beweging met taal gecombineerd werden — bijvoorbeeld met een bal en een doel als metafoor, of met LEGO als figuurlijke bouwstenen. Dit helpt ons “weer dichterbij de bedoeling van ons werk te komen”, zei een van de betrokken professionals. Een Amsterdammer zei tijdens het gebruik van Emotienetwerken: “Door de positieve en negatieve emotiekaarten kom ik erachter dat ik niet negatief moet blijven denken, maar juist positief – ik moet naar de positiviteit toe.”

Dit klinkt allemaal veelbelovend en daarover kun je elders in dit tijdschrift uitgebreid lezen. We blikken hier terug op de relatie tussen zoiets ‘groots’ als transities en zoiets ‘kleins’ als gespreksvormen. In de aanloop naar 2023 was dat een zoektocht waardoor het ook even duurde voordat de samenwerking op gang kwam. Waarom zijn we hier eigenlijk mee aan de slag gegaan en hoe zag het proces waarin de samenwerking tot stand kwam eruit?

Veranderingen in de arbeidsmarkt

Eind 2021 begon de gezamenlijke reis tussen WPI en het project Verbeelding in Transities dat gestart was door het Centre of Expertise Creative Innovation. In de eerste gesprekken gaf WPI al aan te experimenteren met nieuwe benaderingen en methoden om werkloosheid en kansengelijkheid te verkleinen. Onder andere de Amsterdamse Maatwerk Methode¹ en het Integratief Gedragsmodel² deden

langzaam hun intrede in het werk van WPI. Daarbij groeide ook de behoefte aan creatieve methoden die de verbeelding van mensen over hun eigen mogelijkheden aanwakkeren – als stimulans om stappen te zetten richting opleiding of arbeidsmarkt. Tegelijk was er de behoefte aan nieuwe instrumenten om professionals te ondersteunen bij reflectie op hun eigen rol en veranderende werk.

Dit zijn ontwikkelingen en behoeftes die in een bepaald tijdsgewricht zijn ontstaan. Sinds de eeuwwisseling is de arbeidsmarkt steeds meer gekenmerkt door baanonzekerheid, mede als gevolg van ontwikkelingen zoals automatisering van werk, flexibilisering van contracten en de opkomst van platformwerk. Vaste contracten zijn minder vanzelfsprekend geworden, het aantal zzp'ers is sterk toegenomen, en steeds meer mensen werken via

tijdelijke of onzekere constructies zoals oproepbanen of digitale platforms. Voor velen betekent dit minder zekerheid over inkomen, loopbaanperspectief en bestaanszekerheid (Meerman, 2023).

Verder werd in de beleidsverschuiving van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving in 2015 de Participatiewet ingevoerd, en kregen de gemeentes de opdracht zoveel mogelijk mensen in de bijstand aan betaald werk te helpen. Met de wet werden strengere eisen gesteld aan bijstandsontvangers, zoals het actief zoeken naar werk en het verrichten van een onbetaalde bijdrage aan de samenleving. In die beweging werd de behoefte aan

The Beach

The Beach is een werkplaats en hub voor co-designprojecten waarin met bewoners, ontwerpers, kunstenaars en andere betrokkenen gewerkt wordt aan sociaal duurzame perspectieven en/of oplossingen voor vraagstukken in en rond de Wildemanbuurt in Amsterdam Nieuw-West. The Beach ontwikkelt tegelijkertijd knowhow en werkwijzen, waarbij kunst en cultuur een rol speelt in het oplossen van maatschappelijke uitdagingen op nationaal en internationaal niveau. Kijk voor meer informatie op www.thebeach.nu

WPI

Werk, Participatie en Inkomen (WPI) is het onderdeel van de gemeente Amsterdam dat Amsterdammers ondersteunt bij het vinden van werk, het vergroten van maatschappelijke deelname en het waarborgen van bestaanszekerheid. Professionals zoals klantbegeleiders, jobcoaches, jongerenadviseurs en taalconsulenten begeleiden hierbij uiteenlopende doelgroepen, waaronder jongeren zonder startkwalificatie, statushouders, mensen met een ondersteuningsbehoefte, alleenstaande ouders en Amsterdammers met langdurige werkloosheid of schulden. Kijk voor meer informatie op www.amsterdam.nl/werk-en-inkomen

maatwerk steeds groter en ontstonden er bijvoorbeeld experimenten om bij te kunnen verdienen zonder gekort te worden op de bijstand (Bos, et al., 2023). En toen kwam de coronapandemie, waardoor de arbeidsmarkt nog verder in beweging kwam.

Vertaling naar het werk

Logisch dat WPI aansloot op deze diepgaande veranderingen – of ‘transities’ – door te experimenteren met nieuwe benaderingen en methoden. Het project Verbeelding in Transitie sloot hier naadloos op aan: het richt zich juist op het experimenteren met creatieve methoden die verbeelding en reflectie kunnen activeren. De match met het project Verbeelding in Transitie leek dus perfect, maar wat nog miste was een beeld van wat die zogenaamde creatieve methoden dan kunnen zijn. En ook wat ze kunnen betekenen voor de sociale professionals van WPI en de Amster-

dammers waarmee ze werken. Daarvoor gingen we op zoek naar verbinding met een groep uitvoerende professionals en hun behoeften.

Een groep van vijftien professionals – klantbegeleiders, jobcoaches en jongerenadviseurs – heeft eind 2022 in een aantal groeps-gesprekken met onderzoekers hun werkwijze en behoeften verkend. De Amsterdammers waar zij mee werken zijn jongeren tussen 16-27, volwassenen ouder dan 27, statushouders en mensen met een begeleidingsbehoefte.

In die gesprekken kwamen drie behoeftes naar voren die het werk zou kunnen verbeteren. Ten eerste bleek er behoefte te zijn aan het verder verkennen van minder-talige en minder-digitale methoden. Daarop aansluitend wilden ze, ten tweede, graag methoden ontwikkelen die beter aansluiten op de leefwereld van de mensen uit verschillende gemeenschappen. En ten derde was er behoefte aan handvatten voor het bepalen van de betekenis van dit soort methoden voor de Amsterdammer, ook op de langere termijn.

Verbeelding in Transitie

Verbeelding in Transitie is een samenwerkingsproject van lectoraten van vier hogescholen met creatieve organisaties, praktijkpartners en andere kennisinstellingen. Samen verkennen ze wat creativiteit en verbeelding kan betekenen in transitievraagstukken, bewerkstelligen ze verbinding en beogen ze het collectief oplossend vermogen te vergroten. Kijk voor meer informatie op coeci.nl/projecten/verbeelding

Lectoraat

Een lectoraat is een onderzoekseenheid binnen het hbo (hoger beroepsonderwijs) in Nederland. Het wordt geleid door een lector, vergelijkbaar met een hoogleraar in de universiteit, maar dan met een focus op praktijkgericht onderzoek.

Met deze behoeften ontstond een concrete zoektocht naar nieuwe methoden die pasten in de grote, lopende transities.

Het uitproberen en ontwikkelen van creatieve methoden kon toen in 2023 gericht beginnen. Er werd een zogenaamde ‘verbeeldingswerkplaats’ opgestart, een samenwerking tussen WPI, The Beach, vier lectoraten en creatieve makers. Naast twaalf professionals vanuit WPI was er een trekker, die kon zorgen voor de verbinding met methodische vernieuwing binnen WPI. Vanuit The Beach was er een kwartiermaker die de programmering van de ontwikkelbijekomsten in de verbeeldingswerkplaats deed. Vanuit de lectoraten brachten de lectoren en onderzoekers hun methoden en ideeën in. Vanuit Verbeelding in Transities was er een actieonderzoeker betrokken die observaties opschreef en

Verbeeldingswerkplaats

Een verbeeldingswerkplaats binnen het project Verbeelding in Transities is een plek of een serie events waarin met verbeelding geëxperimenteerd wordt door creatieve benaderingen of methoden te gebruiken. Het basisidee is dat zoveel mogelijk mensen meedoen in de verbeelding van de toekomst in maatschappelijke transities. Kijk voor meer informatie op coeci.nl/projecten/verbeelding

daarmee reflectiebijekomsten kon voeren. Verder waren er creatieve makers vanuit The Beach en hogescholen betrokken die konden helpen om methoden in te brengen en samen met de professionals te ontwikkelen.

Leerprocessen

De samenwerking in de verbeeldingswerkplaats werd een cocreatief proces waarin alle deelnemers ideeën over creatieve gespreks-elementen konden inbrengen. In dit proces zijn we overgestapt van het woord ‘methode’ naar ‘gespreksvorm’, zodat er veel ruimte blijft voor aanpassing aan de specifieke situatie

Amsterdamse Maatwerk Methode

Met de Amsterdamse Maatwerk Methode (AMM) werken professionals samen over domeinen heen en met iedereen die nodig is om de Amsterdammer te begeleiden. De AMM vergemakkelijkt deze samenwerking doordat iedereen dezelfde stappen volgt, dezelfde taal spreekt en het perspectief van de Amsterdammer centraal stelt. Hierdoor worden maatwerkoplossingen gevonden die aansluiten bij een complexe situatie en bij de behoeften en mogelijkheden van de Amsterdammer.

Kijk voor meer informatie op www.amsterdam.nl/amm

waarin het gebruikt wordt. De vijf gespreksvormen, die in dit tijdschrift worden geïntroduceerd, zijn deels uitgetest, maar kunnen zeker nog verder ontwikkeld worden.

De zoektocht en het oefenen met creatieve gespreksvormen gaven ook inzicht in wat werk en arbeid in de 21e eeuw betekenen en hoe de rol van WPI zich daartoe verhoudt. Dat leverde leerprocessen op, die globaal drie richtingen opgingen. Ten eerste ontstonden er in het cocreatieproces professionele ruimte en een gemeenschappelijke taal die de gespreksvormen in de nabije toekomst verder kunnen helpen. Meer hierover kun je lezen in het artikel *Cocreatie als motor voor traag leren*. Ten tweede zijn er ervaringen over wat deze creatieve gespreksvormen voor de Amsterdammer, de interactie en de professional kunnen betekenen. Hierover gaat het artikel *Een verbindende tussentaal*. Ten derde ontstond er erkenning over de relatie tussen

creatieve gespreksvormen en de Amsterdamse Maatwerk Methode. Hierover gaat het artikel *Creatieve mindset en tools voor maatwerk*.

Al met al zijn we dus vier jaar bezig in een soort stroomversnelling om creatieve gespreksvormen te ontwikkelen en een plek te laten vinden. Daarbij blijven we de connectie met de grote veranderingen op de arbeidsmarkt steeds maken. En eigenlijk zijn we nog maar net begonnen, want de volgende stappen bestaan uit het verspreiden en het verder ontwikkelen van deze opbrengsten. Hierover gaat het artikel *Van pilot naar beweging*. Een van die eerste stappen bestond uit een aantal experimenten bij taalscholen om te ontdekken wat deze gesprekken daar zouden kunnen bijdragen. In het artikel *Verbeelding als taal tekortschiet* wordt je daarin meegenomen.

Noten

1. www.amsterdam.nl/amm
2. www.integratiegedragsmodel.nl

Bronnen

Bos, S., de Beer, P., Elshout, J., Portielje, M., van Berker, K. (2023). *Naar een werkzame bijstand - Bevindingen uit het Amsterdams Experiment met de Bijstand*.

Eburon. <https://research.hva.nl/en/publications/naar-een-werkzame-bijstand-bevindingen-uit-het-amsterdams-experim>

Meerman, M. (2023). *Op zoek naar passend werk - De rol van de overheid op een roerige arbeidsmarkt*. 2de editie. Eburon.

CoE CI

Het Centre of Expertise Creative Innovation (CoE CI) verbindt creatieve makers, onderzoekers & onderwijs, beleidsmakers en maatschappelijke organisaties. Samen verkennen ze de creatieve mogelijkheden van nieuwe materialen en technologieën, de inzet van artistieke en ontwerpende methoden voor maatschappelijke opgaven. Kijk voor meer informatie op coeci.nl

Met dank aan

De praktijkonderzoekers:

Britney Achampong (praktijkonderzoeker, AHK)
Iris Brugman (praktijkonderzoeker, The Beach)
Elisa Mayala (praktijkonderzoeker, The Beach)

De WPI-professionals die de creatieve gespreksvormen (mee)ontwikkelden:

Saskia Wicherink (jobcoach, WPI)
Linda Brand (jongerenadviseur, WPI)
Sjoerd Ulrich (klantbegeleider, WPI)
Indra Damwijk (jobcoach, WPI)

De WPI-medewerkers die ons van inzichten voorzagen in het proces:

René Rodenburgh (klantbegeleider, WPI)
Sin Choo (jongerenadviseur, WPI)
Waheed Saheli (klantbegeleider, WPI)
Caspar Krewinkel (klantbegeleider, WPI)
Ton Hulskramer (klantbegeleider, WPI)
Nihad El Yakoubi (jongerenadviseur, WPI)
Milena Pandurov (klantbegeleider, WPI)
Horts Benditz (jongerenadviseur, WPI)
Iris Kooreman (klantbegeleider, WPI)
De taalconsulenten van WPI
Claus Visser (teammanager, WPI, Inburgering & Taal)
De andere teammanagers van de WPI-teams

Alle andere creatieve meedenkers en doeners:

Tamara Witschge (lector Creative Media for Social Change, HvA)
Elise Talgorn (associate lector Social Impact Storytelling, HvA)
Janna oud Ammerveld (onderzoeker, Meertens Instituut)
Emiel Wolf (social designer, The Beach)
Michell Willekens (creative director & photographer)
Hein Macnack (adem- en bewegingscoach)
Diana Krabbendam (oprichter The Beach)
Teike Asselbergs-Ascioglu (oud-directeur, The Beach)
Maurice Dharampal (onderzoeker Creative Media for Social Change)
Joke Hermes (lector Inclusion and the Creative Industries, Inholland)
Annika Kuijper (projectontwikkelaar CoE CI, HvA)
Guido Stompff (lector Design Thinking, Inholland)
Laura Cull (Lector at the Academy of Theatre and Dance, AHK)
Ramon Dekkers (docent social work, HvA)
Mark Kauw (Urban Impact Team lead, AMS Institute)
Sophie Elpers (onderzoeker, Meertens Instituut)
Nita Liem (onderzoeker, Belichaamde Kennis in Theater en Dans)
Marita Bouwer (docent taalschool 'Praat Nederlands met me')
Martijn de Waal (lector Civic Interaction Design, HvA)
Doris Bolten (Afdeling Maatwerk & Doorbraken)

Het Regieorgaan – Stichting Innovatie Alliantie voor de subsidie voor dit Sprong-project

<https://regieorgaan-sia.nl/financiering/sprong/>

Gemeente Amsterdam

Colofon

Meelezers:

Nora Rodenburg, Stefanie Ruster,
Hester Dibbits en Sally Mometti

Redactie:

Mike de Kreek, Gabrielle Bruggeling,
Cherida Adamah-de Ziel en Djogeeta Hiralall

Eindredactie en vormgeving:

Vlieghe Media, Ditte Veerman

Illustraties:

Fadi Nadrous

Foto's:

Michell Willekens (p. 2, 3, 18, 20, 46 en 59),
Jimena Gabriella Gauna (p. 2, 3, 20, 32, 43, 48 en 60),
Monique Kooijmans (p. 18, 46 en 59) en
leden van het projectteam (p. 2, 3, 18, 45 en 47)

Uitgever:

Centre of Expertise Creative Innovation, coeci.nl

Voor meer informatie of contact:
gabrielle.bruggeling@stichtingthebeach.nl

Deze publicatie is uitgegeven met een *Creative Commons-licentie Attribution NonCommercial ShareAlike 4.0 Unported (CC BY-NC-SA 4.0)*. Zie creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0

ISBN 978-90-8352-411-5

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Centre of Expertise
Creative Innovation

Gerrit Rietveld Academie

Hogeschool van Amsterdam

inholland
hogeschool

VERBEELDING
INTRANSITIES

Verbeelding
waar taal
tekort schiet

In Verbeelding in Transitie
werkten de gemeente Amsterdam (WPI),
The Beach, de Amsterdamse Hogeschool voor de
Kunsten (AHK), de Gerrit Rietveld Academie, de Hogeschool van
Amsterdam (HvA) en Inholland samen met studenten, docenten,
onderzoekers en creatieve makers. Centraal stond de vraag wat creatieve
elementen kunnen betekenen in het gesprek tussen professional en
Amsterdammer. We ontdekten dat ze het gesprek kunnen verdiepen, meer
vertrouwen kunnen wekken en ruimte scheppen voor verbeelding van
toekomstperspectieven. Ook is verkend hoe zulke gespreksvormen
aansluiten bij de Amsterdamse Maatwerk Methode en zich verder kunnen
verspreiden. In artikelen van WPI, de HvA, The Beach en de AHK
schetsen we de zoektocht en introduceren we vijf creatieve
gespreksvormen die uitnodigen tot anders kijken, luisteren
en handelen. Dat vraagt om telkens zoeken en
aanpassen en dat is een kunst.
Gesprekskunst.